

Р. Ш. Бабанли

*кандидат юридичних наук,
науковий консультант
Вищого спеціалізованого
суду України з розгляду цивільних
і кримінальних справ*

О. М. Оніщук

*приватний нотаріус Київського
міського нотаріального округу*

СУБ'ЄКТИВНІ ОЗНАКИ ЗЛОЧИНУ, ЯКИЙ ПОЛЯГАЄ У ЗЛОВЖИВАННІ НОТАРІУСОМ СВОЇМИ ПОВНОВАЖЕННЯМИ (СТ. 365-2 КК)

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 07 квітня 2011 р. № 3207-VI внесено зміни до КК, зокрема, доповнено ст. 365-2 «Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги». Внаслідок внесення зазначених змін Закон України про кримінальну відповідальність вперше визначив у диспозиції злочину, віднесеного до службового, нотаріуса як суб'єкта злочину.

Так, згідно з ч. 1 ст. 365-2 КК кримінально караним є зловживання своїми повноваженнями аудитором, *нотаріусом*, оцінювачем, іншою особою, яка не є державним службовцем, посадовою особою місцевого самоврядування, але здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у тому числі послуг експерта, арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій), з метою отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб, якщо це завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб (курсив авторів).

Згідно з ч. 2 ст. 18 КК спеціальним суб'єктом злочину є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідаль-

ність, злочин, суб'єктом якого може бути лише певна особа. Виходячи із цієї легальної дефініції, можна констатувати, що нотаріус є спеціальним суб'єктом злочину.

У зв'язку з тим, що встановлення відповідальності нотаріуса із прямою вказівкою на цього суб'єкта злочину у диспозиції статті КК є новелою вітчизняного законодавства, відповідні зміни потребують детального аналізу в контексті визначення особливостей об'єктивних та суб'єктивних ознак злочинів, які встановлюють кримінальну відповідальність за діяння, вчинені нотаріусом як спеціальним суб'єктом злочину. В межах пропонованої статті увагу буде приділено саме суб'єктивним ознакам, які характеризують кримінально каране зловживання нотаріусом своїми повноваженнями.

В контексті аналізу нотаріуса як спеціального суб'єкта злочину варто звернути увагу на те, що питання кримінальної відповідальності нотаріуса за зловживання своїми повноваженнями до доповнення КК ст. 365-2 було дискусійним в науці кримінального права. Підходи до вирішення цього питання були діаметрально протилежними.

Так, згідно з одним із таких підходів, діяльність нотаріуса (як державного, так і приватного) пов'язана з реалізацією повноважень на вчинення юридично значущих дій, здатних породжувати, змінювати або припиняти правовідносини, з видачею документів, які надають права або звільняють від обов'язків. Відтак, О. О. Дудоров констатував, що врешті-решт діяльність нотаріуса має організаційно-розпорядчий характер, а тому він є службовою особою в кримінально-правовому значенні цього поняття [1, с. 662].

З другого боку, позиція щодо помилковості віднесення нотаріуса до службових осіб та, відповідно, притягнення нотаріуса до кримінальної відповідальності за зловживання владою або службовим становищем обґрунтовувалась тим, що «нотаріальна діяльність, тобто діяльність із посвідчення прав та фактів, що мають юридичне значення, з виконання нотаріальних дій з метою надання їм юридичної вірогідності не підпадає під поняття здійснення функцій представника влади та під поняття здійснення на підприємстві, в установі чи організації організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій постійно, тимчасово чи за разовим спеціальним повноваженням» [2]. На підставі такої аргументації, а саме невідповідності нотаріуса ознакам, за допомогою яких у КК було визначено службову особу, обґрунтовувався висновок про те, що приватний нотаріус за своїм правовим статусом не відповідає вимогам, що в розумінні ст. 364 КК вичерпно передбачені для службової особи як спеціального суб'єкта [2].

Таким чином, особливий правовий статус нотаріуса не дозволяв беззастережно відносити його до службових осіб, що унеможливило висновок щодо правомірності притягнення його до відповідальності за зловживання владою або службовим становищем. Однак у зв'язку з тим, що нотарі-

ус наділяється суттєвими у правовому розумінні повноваженнями щодо посвідчення прав та фактів, що мають юридичне значення, з виконання нотаріальних дій з метою надання їм юридичної вірогідності обумовлювало те, що реагування на зловживання такими повноваженнями повинно виявлятися не лише у дисциплінарній, але й у кримінальній відповідальності для такого роду уповноважених суб'єктів.

У результаті безпосередня вказівка на нотаріуса як на спеціального суб'єкта злочину, відповідальність за який встановлена у ст. 365-2 КК, припиняє наукові дискусії щодо визнання нотаріуса службовою особою та спрямовує їх (дискусії) у площину наукового аналізу об'єктивних та суб'єктивних ознак цього складу злочину, у тому числі нотаріуса як спеціального суб'єкта злочину.

Варто звернути увагу на те, що законодавцем у ст. 365-2 КК використано узагальнене поняття «нотаріус». Відповідно до ст. 1 Закону України «Про нотаріат» (далі – Закон), вчинення нотаріальних дій в Україні покладається на нотаріусів, які працюють в державних нотаріальних конторах, державних нотаріальних архівах (державні нотаріуси) або займаються приватною нотаріальною діяльністю (приватні нотаріуси).

Відповідно до ст. 3 Закону нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори – не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

При цьому варто враховувати, що згідно з Законом момент фактичного початку нотаріусом нотаріальної діяльності щодо вчинення нотаріальних дій, тобто реалізації його повноважень, пов'язується не лише з одержанням свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю, але і з призначенням на посаду державного нотаріуса і завідуючого державною нотаріальною конторою, яке здійснюється Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі (це стосується будь-якого державного нотаріуса), та з реєстрацією приватної нотаріальної діяльності, яка провадиться Головним управлінням юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, головними управліннями юстиції в областях, містах Києві та Севастополі і виданням на підставі реєстрації реєстраційного посвідчення приватному нотаріусу (це стосується будь-якого приватного нотаріуса).

Таким чином, хоча й у Законі поняття «нотаріус» не пов'язується із призначенням його на посаду або одержанням реєстраційного посвідчення, без цього факту нотаріус фактично не може реалізовувати свої повноваження, а отже, і не може ними зловживати.

Закон містить винятки із правила про те, що вчинення нотаріальних дій покладається на нотаріусів, а саме: 1) у населених пунктах, де немає нотаріусів, нотаріальні дії, передбачені ст. 37 Закону, вчиняються уповноваженими на це посадовими особами органів місцевого самоврядування; 2) вчинення нотаріальних дій за кордоном покладається на консульські установи України, а у випадках, передбачених чинним законодавством, — на дипломатичні представництва України (види нотаріальних дій, які вчиняються консульськими установами, визначені у ст. 38 Закону).

Однак варто зауважити, що такі особи (посадові особи органів місцевого самоврядування та працівники консульських установ, дипломатичних представництв) не можуть бути охоплені поняттям «нотаріус», а тому вони не можуть бути визнані суб'єктом злочину, відповідальність за який встановлена у ст. 365-2 КК, оскільки у цій статті суб'єктом злочину визнано нотаріуса, а не особу, уповноважену вчиняти нотаріальні дії. До такого висновку зобов'язує і ч. 4 ст. 3 КК, яка встановлює, що застосування закону про кримінальну відповідальність за аналогією заборонено. Така недопустима аналогія матиме місце, якщо посадову особу органу місцевого самоврядування чи працівника консульської установи, дипломатичного представництва за аналогією із нотаріусом буде притягнуто до відповідальності за ст. 365-2 КК.

Таким чином, поняття «нотаріус» не підлягає розширеному тлумаченню, оскільки чітке його визначення, яке міститься у ст. 3 Закону, не передбачає (крім нотаріусів) інших осіб, які згідно з Законом уповноважені вчиняти нотаріальні дії.

Крім того, варто звернути увагу на те, що Закон містить таке поняття, як «заповіти (крім секретних) і довіреності, прирівнювані до нотаріально посвідчених». Так, Закон допускає, що заповіти або довіреності, за певних умов посвідчені іншими, аніж нотаріус (чи посадова особа органу місцевого самоврядування, працівник консульської установи, дипломатичного представництва), особами, прирівнюються до нотаріальних. Суб'єктами, які можуть посвідчити такі заповіти або довіреності, згідно зі ст. 40 Закону є: головні лікарі, їх заступники з медичної частини або чергові лікарі цих лікарень, госпіталів, інших стаціонарних закладів охорони здоров'я, а також начальники госпіталів, директори або головні лікарі будинків для осіб похилого віку та інвалідів; капітани суден під час плавання на морських, річкових суднах, що ходять під прапором України; начальники пошукових або інших експедицій; командири (начальники) частин, з'єднань, установ або військово-навчальних закладів; начальники установ виконання покарань; начальники слідчих ізоляторів.

Ці особи, які уповноважені посвідчувати заповіти і довіреності, що прирівнюються до нотаріально посвідчених, також не охоплюються поняттям «нотаріус» як спеціальний суб'єкт злочину, передбаченого ст. 365-2 КК.

Таким чином, суб'єкт злочину, який полягає у зловживанні нотаріусом своїми повноваженнями, — спеціальний. При вирішенні питання щодо визначення цього суб'єкта слід керуватися поняттям «нотаріус», яке міститься у ст. 3 Закону та не підлягає розширеному тлумаченню, зокрема віднесенню до цього поняття інших осіб, уповноважених вчиняти нотаріальні дії чи посвідчувати заповіти або довіреності, які прирівнюються до нотаріальних. Дії таких осіб за наявності інших ознак можуть бути кваліфіковані за ст. 364 КК як зловживання владою або службовим становищем.

До суб'єктивних ознак складу злочину, крім суб'єкта, відноситься і суб'єктивна сторона складу злочину. В науці кримінального права прийнято визначати суб'єктивну сторону як внутрішню сторону злочину, оскільки вона включає ті психічні процеси, що характеризують свідомість і волю особи в момент вчинення злочину. Ознаками суб'єктивної сторони як елемента складу злочину є вина, мотив і мета злочину. Залежно від їхньої ролі в характеристиці загального поняття складу злочину ці ознаки поділяються на обов'язкові і факультативні. Обов'язковими є ті ознаки, які притаманні будь-якому складу злочину, без яких взагалі немає складу злочину. Факультативними визнаються ті ознаки, що не є обов'язковими для всіх складів злочинів і в різних складах можуть відігравати різну роль [3, с. 94].

В аналізованому складі злочину, поряд із виною, обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони є мета зловживання — отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб. Цілком обґрунтовано О. В. Авраменко зазначає, що передбачення мотиву або мети як обов'язкових ознак складу злочину певного виду свідчить про підвищену суспільну небезпечність діяння, поєданого саме з таким мотивом або метою [4, с. 7].

В контексті аналізу вини як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони слід зазначити, що відповідно до ст. 23 КК виною є психічне ставлення особи до вчиненої дії чи бездіяльності, передбаченої КК, та її наслідків, виражене у формі умислу або необережності. Враховуючи те, що зловживання визначено законодавцем як умисний злочин, слід встановити, який із різновидів умислу (прямий чи непрямий) є характерним для такого злочину.

Вирішення цього питання передбачає як встановлення інтелектуального моменту діяння (усвідомлення суспільно небезпечного характеру діяння, передбачення суспільно небезпечних наслідків), так і його вольового моменту (бажання настання суспільно небезпечних наслідків).

У контексті інтелектуального моменту злочин, який полягає у зловживанні нотаріусом своїми повноваженнями, характеризується усвідомленням нотаріусом того, що своїми діями при використанні своїх повноважень він не дотримується (у широкому розумінні цього поняття) тих вимог, які встановлені законодавством (Законом, Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України) до тієї чи іншої нотаріальної дії та передбачає суспільно небезпечні наслідки таких дій.

Крім того, в науці кримінального права існує думка, згідно з якою при вчиненні злочину із матеріальним складом винний усвідомлює у загальних рисах наявність причинного зв'язку між діянням, що вчиняється, і злочинним наслідком, що настане [5, с. 200]. Наприклад, нотаріус усвідомлює, що, посвідчуючи заповіт без встановлення особи заповідача, він зловживає своїми повноваженнями, оскільки належне їх виконання передбачає обов'язкове встановлення особи заповідача (ч. 1 глави 3 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України). Натомість слід зазначити, що зловживання не матиме місця у тому випадку, коли нотаріус встановив особу та вчинив нотаріальну дію на підставі підробленого документа, якщо цього факту він не усвідомлював.

Таким чином, під час зловживання нотаріус усвідомлює той факт, що його дії суперечать вимогам, які встановлені законодавством до вчинення тієї чи іншої нотаріальної дії. У цьому контексті слід зробити застереження, що не будь-яке порушення (недотримання) вимог закону може бути оцінено як зловживання. Так, неусвідомлене недотримання вимог законодавства, яке сталось внаслідок неухважності, не може бути розцінено як кримінально каране зловживання (наприклад, нотаріус не помітив, що строк документа, на підставі якого вчиняється нотаріальна дія, закінчився). У свою чергу зловживанням слід визнати такі дії, за яких нотаріус усвідомлює, що строк дії певного документа закінчився, однак з метою отримання неправомірної вигоди він все ж вчиняє нотаріальну дію на підставі такого документа.

Глумачний словник української мови містить таке визначення: зловживати — вживати, використовувати що-небудь на зло чи шкоду комусь [6, с. 598]. Варто акцентувати на тому, що зловживання передбачає використання наданих особі законодавством повноважень. Повноваження щодо вчинення нотаріальних дій визначені розділом II Закону. Аналіз цього розділу дозволяє констатувати, що тими повноваженнями, зловживання якими є кримінально караним згідно зі ст. 365-2 КК, є нотаріальні дії, види та порядок вчинення яких встановлені зазначеним законом і порядком. Крім того, нотаріус повинен усвідомлювати, що він вчиняє нотаріальні дії неправомірно, оскільки правомірне вчинення нотаріальних дій не є суспільно небезпечним.

Іншими словами, будь-яке зловживання пов'язане з усвідомленням нотаріусом того, що він, вчиняючи нотаріальну дію, допускає порушення вимог законодавства щодо їх вчинення. Однак кримінально караним є не будь-яке порушення вимог, а лише те, яке вчиняється з метою отримання неправомірної вигоди, оскільки така мета дозволяє відмежувати злочинне діяння від незлочинного.

Окрім інтелектуального, умисел характеризується і вольовим моментом, який відображає вольове ставлення нотаріуса (бажання чи небажання) до настання суспільно небезпечних наслідків.

Слід погодитись із Д. Г. Михайленком у тому, що в ст. 24 КК поняття умислу визначено з урахуванням ознак матеріального складу злочину [7, с. 129]. Такий висновок випливає із того, що як встановлення прямого, так і встановлення непрямого умислу здійснюється на підставі аналізу вольового ставлення особи до наслідків суспільно небезпечного діяння, яке нею вчиняється. При прямому умислі особа передбачає суспільно небезпечні наслідки і бажає їх настання, а при непрямому — передбачає суспільно небезпечні наслідки і хоча й не бажає, але свідомо припускає їх настання. Встановлення вольового моменту діяння дозволяє віднести його до діянь, які вчиняються із прямим або, навпаки, із непрямим умислом, оскільки інтелектуальний момент як прямого, так і непрямого умислу означає усвідомлення особою суспільно небезпечного характеру свого діяння та передбачення суспільно небезпечних наслідків.

Саме до злочинів із матеріальним складом відноситься і зловживання нотаріусом своїми повноваженнями, оскільки відповідальність за цей злочин настає лише у випадку, якщо таке зловживання завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам або інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб (відповідно до п. 3 примітки до ст. 364 КК істотною шкодою, якщо вона полягає у завданні матеріальних збитків, вважається така шкода, яка в сто і більше разів перевищує неоподаткований мінімум доходів громадян).

Для того щоб встановити вольовий момент конкретного діяння, слід проаналізувати усі суб'єктивні ознаки, які його характеризують, аби визначити, що є для злочинця першочерговим, а що — другорядним.

Як зазначає А. І. Рарог, на відміну від небажання — активного вольового процесу, пов'язаного зі ставленням до суспільно небезпечних наслідків, свідоме допущення є активним переживанням, пов'язаним з позитивним вольовим ставленням до наслідків, при якому винний заздалегідь погоджується з настанням суспільно небезпечних наслідків, готовий прийняти їх як плату за досягнення кінцевої мети діяння. Зміст волі, акцентує вчений, який виявляється у свідомому допущенні, є доволі близьким за своїм психологічним змістом до бажання. Слід погодитись із тим, що визначене законодавцем небажання заподіяти шкідливі наслідки означає лише відсутність прямої зацікавленості у їх настанні, його не можна розуміти як небажання таких наслідків, прагнення їх уникнути (активне небажання) [8, с. 196].

Поняттям непрямого умислу охоплюється і байдуже ставлення до наслідків, при якому суб'єкт заподіює шкоду суспільним відносинам, не замислюючись над наслідками вчиненого діяння, хоча можливість їх заподіяння видається йому цілком реальною [5, с. 194].

Виходячи з викладеного вище, слід зазначити, що в контексті ст. 365-2 КК першочерговою ознакою суб'єктивної сторони, яка характеризує це діяння, на наш погляд, є мета — зловживання здійснюється з метою отримання

неправомірної вигоди. Однак така ознака суб'єктивної сторони є не єдиною, оскільки кримінально-правовій оцінці підлягає і вольове ставлення особи до наслідків, які настають в результаті такого зловживання, вчиненого з відповідною метою. На нашу думку, на практиці таке відношення може характеризуватись як бажання настання суспільно небезпечних наслідків, так і небажанням, однак свідомим допущенням їх настання, або байдужим до них ставленням. Таким чином, зловживання нотаріусом своїми повноваженнями може бути вчинено як з прямим, так і з непрямим умислом. При цьому вольовий аспект непрямого умислу можна визначити як відсутність прямої зацікавленості у настанні наслідків, передбачених відповідною нормою КК, оскільки пряма зацікавленість у винній особі при вчиненні такого злочину спрямована безпосередньо на отримання неправомірної вигоди при повному усвідомленні суспільно небезпечного характеру свого діяння та свідомому допущенні того, що в результаті таких дій буде заподіяно істотну шкоду.

Таке розуміння вини аналізованого посягання відповідатиме доктрині кримінального права, оскільки, як правильно зазначав О. Я. Светлов, не може бути умислу стосовно дій (або бездіяльності) і необережності стосовно наслідків, оскільки поняття вини єдине, і один і той самий злочин не може бути одночасно і умисним, і необережним [9, с. 69].

Натомість суперечливим, на наш погляд, є твердження, що «концепція «подвійної» вини для характеристики суб'єктивної сторони зловживання владою або службовим становищем є цілком прийнятною, оскільки вона дозволяє більш детально конкретизувати напрямок умислу винної особи в кожному окремому випадку, серед різноманітних проявів цього злочину та спрощує процес доведення винності службових осіб в ході розслідування цього злочину» [7, с. 127]. Підхід щодо визнання умисного ставлення до діяння при одночасному необережному ставленні до його наслідків дійсно обґрунтовується у науці кримінального права, однак ми вважаємо, що він суперечить законодавчому визначенню вини, згідно з яким дія або бездіяльність виражаються у формі умислу або необережності.

Таким чином, аналіз умислу злочину, який полягає у зловживанні нотаріусом своїми повноваженнями, дозволяє дійти висновку про те, що нотаріус або бажає (прямий умисел), або хоча й не бажає, але свідомо припускає те, що внаслідок зловживання з метою отримання неправомірної вигоди буде заподіяно істотну шкоду, визначену у ст. 365-2 КК.

Що стосується мети як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони аналізованого складу злочину, слід зазначити таке.

Чинним законодавством України передбачено, що за вчинення нотаріальних дій нотаріуси стягують відповідну плату. Згідно зі ст. 31 Закону приватні нотаріуси за вчинення нотаріальних дій справляють плату, розмір якої визначається за домовленістю між нотаріусом та громадянином або юридичною особою. Водночас варто згадати, що Указом Президента України

«Про впорядкування справляння плати за вчинення нотаріальних дій» від 10 липня 1998 р. № 762/98 встановлено, що розмір плати, яка справляється за вчинення нотаріальних дій приватними нотаріусами, не може бути меншим від розміру ставок державного мита, яке справляється державними нотаріусами за аналогічні нотаріальні дії. Таким чином, законодавством визначено мінімальні розміри оплати нотаріальних послуг. Натомість максимальні розміри плати за нотаріальні послуги не встановлено жодним нормативно-правовим актом. У зв'язку з цим питання про кримінальну відповідальність за одержання нотаріусом неправомірної вигоди ускладнюється.

Таким чином, мету одержання правомірної вигоди слід відмежовувати від мети одержання неправомірної вигоди, яку без законних на те підстав прагне одержати нотаріус і для цього зловживає своїми повноваженнями. При вирішенні питання про неправомірну вигоду слід керуватись приміткою до ст. 364-1 КК, відповідно до якої під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти, інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно за ціною, нижчою за мінімальну ринкову.

Отже, можна констатувати, що зловживання нотаріусом повноваженнями, яке вчиняється без мети отримання визначеної вище неправомірної вигоди, не містить усіх обов'язкових ознак складу злочину, наявність яких є підставою кримінальної відповідальності.

Список використаних джерел

1. *Дудоров О. О.* Злочини у сфері господарської діяльності: кримінально-правова характеристика : монографія. — К., 2003. — 924 с.
2. Висновки науково-правової експертизи щодо неправомірності визнання приватного нотаріуса спеціальним суб'єктом злочинів у сфері службової діяльності, проведеної у відповідності із Законом України «Про наукову і науково-технічну експертизу» на запит приватного нотаріуса Ровенського міського нотаріального округу Кострикіна В. І., затверджений Радою науково-правових експертиз при Інституті держави і права ім. В. М. Корецького НАН України 31 жовтня 2005 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.yurradnik.com.ua/docs/_clerk_norm_baza/visnovok_31.10.05+_1.doc
3. Кримінальне право України : Загальна частина : підручник / М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін. ; за ред. проф. М. І. Бажанова, В. В. Сташиса, В. Я. Тація. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К., 2005. — 480 с.
4. *Авраменко О. В.* Ознаки суб'єктивної сторони складу злочину, що обтяжують відповідальність за КК України // Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення : тези доповідей та повідомлень учасників Міжнародного симпозиуму, 21–22 вересня 2012 р. — Л., 2012 — С. 5–9.
5. *Вереша Р. В.* Проблеми вини в теорії кримінального права : навч. посіб. — К., 2005. — 464 с.
6. Словник української мови [В 11 т.]. Т. 3. — К., 1972. — 744 с.
7. *Михайленко Д. Г.* Підстави кримінальної відповідальності за хабарництво (давання та одержання хабара) : дис. ... канд. юрид. наук. — Одеса, 2009. — 272 с.

8. Уголовное право Российской Федерации : Общая часть : учебник / под ред. А. И. Рарога. — Изд-е 2-е, перераб. и доп. — М., 2004. — 480 с.

9. Светлов А. Я. Ответственность за должностные преступления. — К., 1978. — 303 с.

Бабанли Р. Ш., Оніщук О. М. Суб'єктивні ознаки злочину, який полягає у зловживанні нотаріусом своїми повноваженнями (ст. 365-2 КК)

Анотація. У статті досліджуються суб'єктивні ознаки злочину, що полягає у зловживанні нотаріусом своїми повноваженнями, в яких нотаріус визначений як спеціальний суб'єкт. Проведене дослідження дозволило встановити особливості інтелектуального та волевого моментів умислу цього злочину та дійти висновку, що він може бути вчинений як з прямим, так і з непрямым умислом. На підставі аналізу нотаріуса як спеціального суб'єкта цього злочину встановлено, що поняття «нотаріус», використане в КК, не підлягає розширеному тлумаченню, зокрема віднесенню до цього поняття інших осіб, уповноважених вчиняти нотаріальні дії чи посвідчувати заповіти або довіреності, які прирівнюються до нотаріальних.

Ключові слова: нотаріус, неправомірна вигода, спеціальний суб'єкт злочину, кримінальна відповідальність.

Бабанли Р. Ш., Оніщук О. Н. Субъективные признаки преступления, которое заключается в злоупотреблении нотариусом своими полномочиями (ст. 365-2 УК)

Аннотация. В статье исследуются субъективные признаки преступления, которое заключается в злоупотреблении нотариусом своими полномочиями, в которых нотариус определен как специальный субъект. Проведенное исследование позволило определить особенности интеллектуального и волевого моментов умысла этого преступления и сделать вывод, что оно может быть совершено как с прямым, так и с непрямым умыслом. На основании анализа нотариуса как специального субъекта этого преступления установлено, что понятие «нотариус», использованное в УК, не подлежит расширенному толкованию, в частности путём отнесения к этому понятию других лиц, уполномоченных совершать нотариальные действия или удостоверить завещания или доверенности, которые приравниваются к нотариальным.

Ключевые слова: нотариус, неправомерная выгода, специальный субъект преступления, уголовная ответственность.

Babanly R., Onishchuk O. Subjective Elements of Authority Abuse Committed by Notary Officer (art. 365-2 of Criminal Code of Ukraine)

Summary. The article investigates the subjective elements of the crime which consists of a notary officer's authority, where the notary officer is defined as a special subject. The research allowed to determine the features of the intellectual and volitional aspects of the intention of the crime and stated that it could be committed with a direct or an indirect intent. On the basis of the analysis of the notary officer as a special subject of this offense it was stated that the term «notary officer» which is used in the Criminal Code of Ukraine is not subject to broad interpretation, in particular by referring to this notion other persons authorized to perform notarial acts or certify wills or letters of authority, which are equated to notarial ones.

Key words: notary officer, undue advantage, special subject of a crime, criminal liability.